

УДК 378.4(477.83-25):069:94]"1939/1950"
DOI: 10.24919/2312-2595.11/53.268599

Наталія БІЛАС

кандидат історичних наук, доцент кафедри археології та спеціальних галузей історичної науки, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, індекс 79000 (nataliya.bilas@lnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2185-2320>

Олександр ЦЕЛУЙКО

кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої історії України та архівознавства, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, індекс 79000 (oleksandr.tseluyko@lnu.edu.ua)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8973-6927>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/GXV-2965-2022>

ScopusID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57919842600>

Юрій ГУДИМА

кандидат історичних наук, завідувач Музею історії Університету, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Університетська, 1, м. Львів, Україна, індекс 79000 (yuriyhudyma@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2459-4651>

Бібліографічний опис статті: Білас, Н., Гудима, Ю., & Целуйко, О. (2022). До історії нестворених музеїв Львівського університету (1939–1950 рр.). *Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія Історія*, 11/53, 196–219. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.11/53.268599>.

**ДО ІСТОРІЇ НЕСТВОРЕНИХ МУЗЕЇВ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1939–1950 рр.)**

Анотація. Львів відомий цілою низкою великих музеїв, які зберігають і продовжують кількасотрічні традиції музейництва

© Наталія Білас, Олександр Целуйко, Юрій Гудима, 2022

Проблеми гуманітарних наук. Серія Історія. Випуск 11/53 (2022)

на західноукраїнських землях і чії колекції та фонди нараховують сотні тисяч одиниць збереження. Однак поряд з ними існували і десятки інших музейних установ, менш відомих широкému загалу, зокрема музеї вищих навчальних закладів, формування яких тісно пов'язано з історією цих університетів чи інститутів. В останні десятиріччя розпочалося активне вивчення їхньої діяльності. Щоправда, оскільки офіційне заснування цих музейних інституцій відбулося у 1950–1960-і рр., то доволі скупо охарактеризовано той період у їхній історії, який ми окреслимо часом першого та другого приходу радянської влади, тобто 1939–1941 та 1944–1950 рр. **Метою пропонованої розвідки** є докладніше торкнутися історії тих музеїв, створення яких у стінах Львівського університету було передбачено впродовж зазначеного проміжку часу, однак з тих чи тих причин, було відкладено або не завершено. **Наукова новизна** полягає у тому, що вперше здійснено комплексний аналіз діяльності університетських владців та науковців з організації у досліджуваній період зазначених інституцій. **Висновки.** Із початком радянської вищої школи на західноукраїнських землях у Львівському університеті було заплановано створення низки музеїв, у тому числі Археологічного та Етнографічного. Основою для їхнього створення мали стати фонди відповідних університетських колекцій. Завідувачем Археологічного музею було призначено Івана Старчука (1894–1950). Однак через низку суб'єктивних та об'єктивних обставин згадані музеї так і не запрацювали на повну силу. У 1945–1946 рр. у Львівському університеті ініціювали створення Музею історії цього закладу освіти. Було напрацьовано декілька установчих і підготовчих документів. Однак влітку 1946 р., у зв'язку з початком у Львові активної фази ідеологічної кампанії боротьби з історичною школою М. Грушевського і наступними після цього переслідуваннями низки західноукраїнських вчених, керівництво Львівського університету відмовилося від ідеї створення цього Музею.

Ключові слова: Львівський університет; Іван Старчук; музей.

Nataliya BILAS

PhD (History), Associate Professor, Department of Archaeology and Special Historical Studies, Ivan Franko National University of Lviv, 1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, postal code 79000 (nataliya.bilas@lnu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2185-2320>

Oleksandr TSELUYKO

PhD (History), Associate Professor, Department of Ancient History of Ukraine and Archival Studies, Ivan Franko National University of Lviv, 1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, postal code 79000 (oleksandr.tseluyko@lnu.edu.ua)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-8973-6927>

ResearcherID: <http://www.researcherid.com/rid/GXV-2965-2022>

ScopusID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57919842600>

Yuriy HUDYMA

PhD (History), Head of the University History Museum, Ivan Franko National University of Lviv, 1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, postal code 79000 (yuriyhudyma@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2459-4651>

To cite this article: Bilas, N., Tseluyko, O., & Hudyma, Y. (2022). Do istorii nestvorenykh muzeiv Lvivskoho Universytetu (1939–1950 rr.) [To the history of uncreated museums of Lviv University (1939–1950)]. *Problemy humanitarnykh nauk: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka. Seriya Istorii – Problems of Humanities. History Series: a collection of scientific articles of the Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*, 11/53, 196–219. doi: <https://doi.org/10.24919/2312-2595.11/53.268599> [in Ukrainian].

TO THE HISTORY OF UNCREATED MUSEUMS OF LVIV UNIVERSITY (1939–1950)

Summary. Lviv is well known for its large museums. These museums preserve and continue the centuries-old traditions of museology in the western Ukrainian lands. The collections and funds of Lviv museums exceed hundreds of thousands of preservation items. However, there are dozens of other museum institutions in the city, less known to the general public, in particular university museums. Their formation is closely related to the history of these universities or institutes. An active study of their activities started last decades. However, since the official founding of these museum institutions took place in the 1950s and 1960s, the previous period in their history has been characterized in these studies quite sparingly. Especially it refers to the period, which we will define as the time of the first and second coming of Soviet power, namely 1939–1941 and 1944–1950. **The purpose of this article** is to study more

*detail on the history of those museums, the creation of which in Ivan Franko University of Lviv was planned during the specified period of time, but, for one reason or another, was postponed or not completed. **The scientific novelty.** In this article, the authors were first to make a comprehensive analysis of the activities of university authorities and scientists in the organization of these institutions in the period under study. **Conclusions.** Since the start of Sovietisation of higher education in western Ukrainian lands, there were plans to create a number of museums at Lviv University, including the Archaeological museum and Ethnographic museum. The basis for their creation should have been the funds of the respective university collections. Ivan Starchuk (1894–1950) was nominated the director of the Archaeological Museum. However, due to a number of subjective and objective circumstances, these museums did not work as initially had been planned. In 1945–1946 an attempt was made to create Museum of History at Lviv University. Members of the commission worked out several constituent and preparatory documents to open this museum. However, in the summer of 1946 when the active phase of the ideological campaign against Mykhailo Hrushevskiy historical school began in Lviv, and some Western-Ukrainian scientists were persecuted, Lviv University administration decided to abandon the idea to create this Museum.*

Key words: *Ivan Franko Lviv University; Ivan Starchuk; museum.*

Постановка проблеми. Львів добре відомий в Україні та світі цілою низкою великих музеїв, чії колекції та фонди нараховують сотні тисяч одиниць збереження. Йдеться насамперед про Львівський історичний музей, Львівську національну картинну галерею, Етнографічний та Природничий музеї тощо. Незважаючи на часту зміну вивісок та постійні структурні пертурбації, зумовлені як зовнішніми політичними, так і внутрішніми ідеологічними причинами, цим музеям вдається зберігати та продовжувати кількасотрічні традиції музейництва на західноукраїнських землях. Доволі добре досліджено і їх історію. Однак, поряд із такими справжніми велетами музейної справи, існували і десятки інших музейних установ, менш відомих широкому загалу. Саме до них дозволимо собі віднести музеї закладів вищої освіти (університетів та інститутів), формування яких тісно пов'язане з історією цих едукаційних установ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що активне вивчення їхньої діяльності розпочалося в останні десятиріччя і, як правило, пов'язане зі загальним зацікавленням минулим цих

університетів чи інститутів. Так, якщо говорити про Львівський національний університет імені Івана Франка (далі – Львівський університет), лише впродовж останніх десяти-п'ятнадцяти років з'явилися розвідки та дослідження з історії Археологічного, Геологічного музеїв, Музею історії Львівського університету тощо (Гудима, 2007, с. 17; Гудима, 2012, с. 74–79; Милян, 2005, с. 221–226; Погоральський, 2007, с. 321–325). Щоправда, у більшості з означених публікацій, попри докладне вивчення минулого цих музеїв, доволі скупо охарактеризовано той період у їхній історії, який ми окреслимо часом першого та другого приходу радянської влади, тобто 1939–1941 та 1944–1950 рр. Це і не дивно, адже офіційне (підкреслимо!) заснування цих музейних інституцій відбулось у наступні, 1950–1960-і рр. Певним винятком тут є декілька новіших публікацій щодо першої спроби заснування Музею історії університету у повоєнний час, Археологічного музею та створеного на базі кафедрального Музею сфрагістики і нумізматики Кабінету допоміжних історичних дисциплін (Целуйко, 2015, с. 25–36; Целуйко & Гудима, 2020, с. 147–166; Гринюка, 2013а, с. 101–104; Гринюка, 2014, с. 137–145). Поодинокі згадки про діяльність низки університетських музеїв у 1939–1950 рр. віднаходимо в монографічних студіях, присвячених роботі окремих кафедр чи відомих науковців (Тарнавський, 2016, с. 148).

Мета статті – докладніше торкнутися історії тих музеїв, створення яких у стінах Львівського університету було передбачено впродовж зазначеного проміжку часу, однак з тих чи тих причин було відкладено або не завершено.

Виклад основного матеріалу. Кардинальні зміни, які наступили на західноукраїнських землях із початком Другої світової війни і включенням цих територій до складу УРСР та СРСР, торкнулися і вищої освіти у м. Львів. Починаючи зі середини жовтня 1939 р., з моменту призначення (а не обрання, як було раніше!) першого радянського ректора Львівського університету Михайла Марченка (1902–1983), стартувала радянська організація цього закладу освіти. Саме на цього відомого у майбутньому історика республіканським партійним та державним керівництвом було покладено завдання реорганізації університету за радянським взірцем, що неминуче мало би привести як до суттєвої структурної перебудови, так і до поступового реформування всього навчального та наукового про-

цесу. До цього часу Університет Яна Казимира, а саме таку назву мав цей заклад освіти, починаючи із 1919 р., складався зі шести факультетів: теологічного, філософського, гуманітарного, медичного (лікарського), юридичного (правничого) та математично-природничого. У їхньому складі функціонували кафедри з низкою науковонавчальних інститутів – так званих Закладів, котрі володіли зібраними впродовж попередніх 150 років багатими збірками різного кшталту експонатів – від геологічних і палеонтологічних до археологічних та етнографічних. Часто попередниками цих Закладів (Інститутів) були відповідні кабінети при кафедрах (наприклад, кабінети мінералогічний і петрографічний чи кабінет ботанічний з гербаріями екзотичних і європейських рослин та рослин Галичини) (Skład Uniwersytetu, 1910, s. 44), покликані виконувати схожі функції. Щоправда, частина з цих кабінетів чи Закладів у 1850–1870 рр. мала назву музеїв, наприклад, фізичний музей (Akademische Behörden, 1855, s. 18), де-факто і надалі залишаючись відповідними лабораторіями чи колекціями під управлінням завідувачів кафедр. Натомість докорінна перебудова роботи Львівського університету у 1939–1941 рр., його структури та навчального процесу неминуче ставила питання як про майбутню долю деяких із цих факультетів та кафедр, що не вписувалися у знайому радянським ученим та посадовцям схему побудови ЗВО, так і про належні їм збірки. Виглядає так, що на початках ця перебудова велася без чіткого плану та мала хаотичний характер. М. Марченкові і партійному керівництву треба було враховувати цілу низку об’єктивних факторів та обставин, що склалися на той час. Для прикладу, гуманітарні кафедри в університеті за австрійських часів і у міжвоєнний період були так званими «професорськими», себто такими, вектор наукової та навчальної діяльності яких був прямо узалежнений від особи їх завідувачів, а обов’язкових для всіх студентів-істориків чи філологів навчальних курсів не існувало. Натомість тогочасна радянська практика бачила кафедру основною навчальною і науковою організацією, що безпосередньо здійснює навчально-методичну й науково-дослідницьку роботу з однієї або декількох тісно пов’язаних дисциплін (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 22, арк. 6), тобто такою, що будувалася за предметно-тематичною ознакою (Гарнавський, 2016, с. 137). Це означало, що в нових радянських реаліях кафедра перебирала на себе і функції міжвоєнних закладів. Гостро поставало питання про

напрацювання такої структури нового Львівського університету, яка би дозволила поєднати у собі як більшу частину наявних раніше навчальних та наукових підрозділів, так і нових, але вже традиційних для більшості радянських вищих навчальних закладів кафедр і відділів. Усе це змушувало у плануванні майбутньої побудови університету полишити спробу створення звичайного радянського симулякра та шукати нову, прийнятну для того часу формулу. Стосувалося це, у тому числі, майбутнього колекцій та зібрань, якими володів університет.

Уже на початку грудня 1939 р. відбулося декілька знакових для університету подій. Так, наказом Всесоюзного комітету в справах вищої школи при РНК СРСР (далі – ВКВШ СРСР) від 1 грудня 1939 р. (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 29, арк. 1) Університет Яна Казимира було офіційно перейменовано у Львівський державний університет та, одночасно, затверджено персональний склад його тимчасової Вченої Ради. Її перше засідання вимагали скликати буквально наступного дня – 2 грудня. Передбачалося, що саме на ньому буде офіційно висунуто кандидатури керівників усіх кафедр університету, які у подальшому, до 10 числа того ж місяця, потрібно було подати на затвердження до Москви. Цей самий наказ зобов'язував ректора М. Марченка до 15 грудня представити через Народний комісаріат освіти УРСР новий (радянський) статут університету та штатний розпис для всіх факультетів. Намічене засідання Вченої Ради університету дійсно відбулося 2 грудня 1939 р. і на ньому було зачитано українськомовний та польськомовний варіанти проекту статуту Львівського державного університету. Окремі положення викликали жваве обговорення серед присутніх, однак після внесення деяких змін, він загалом був затверджений. Власне це засідання дало старт офіційному обговоренню як у стінах самого університету, так і в кабінетах високого начальства майбутньої структури цього навчального закладу. Процес тривав упродовж наступних двох місяців і завершився офіційним затвердженням у Москві згаданого статуту 2 лютого 1940 р. Відзначимо, що статут передбачав існування у Львівському університеті як кафедр і науково-дослідних інститутів, так і музеїв, які визначались *«навчально-допоміжними, науково-дослідними та масово-освітніми установами, що обслуговують також ширші маси трудящих»*. Вказувалося, що згадані музеї повинні були провадити свою діяльність на основі статутів,

що їх затверджує ВКВШ СРСР, та підлягати деканам. Безпосереднє керівництво згаданими музеями мали би здійснювати їхні директори. За музеями визнавалося право на власний титул і бюджет. Прикметно, що статут передбачав створення у Львівському університеті лише двох музеїв – Археологічного і Етнографічного (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 22, арк. 11, 15, 49), залишаючи поза увагою цілу низку інших зібрань та колекцій, якими він володів, і які теж могли претендувати на відповідний статус. Можемо лише припускати, чому сталося саме так, а не інакше. Ймовірно, на час укладення статуту та формування нової структури цього навчального закладу справа розбудови саме цих двох музеїв відбувалася набагато успішніше, порівняно з іншими. Для прикладу, коли у процесі внутрішньої реструктуризації гуманітарного факультету та появи на його основі історичного й філологічного факультетів у січні 1940 р. новостворена кафедра археології була розміщена у стінах колишньої кафедри класичної археології, тоді сусідні до неї кімнати фотографічного локалю визначалися як приміщення майбутнього Археологічного музею (!) (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1, спр. 1429, арк. 66). Іншим фактором, що міг сприяти появі в статуті згадки про ці музеї, стало те, що тогочасний ректор М. Марченко був за фахом істориком, а тому найкраще розумів їхню актуальність. Напевно важило й те, що очолили кафедру археології та кафедру фольклору та етнографії відомі західноукраїнські вчені – проф. Ярослав Пастернак (1892–1969) і Філарет Колесса (1871–1947). Враховуючи той факт, що впродовж 1939–1941 рр. радянська влада намагалася якнайактивніше залучити на свій бік місцеву українську інтелігенцію, а сам М. Марченко, як видається, щиро прагнув до повної українізації Львівського університету (деякий час у документах навіть вживалася назва Львівський державний український університет) (Качмар, 2005, с. 148–149), підтримка зусиль зі створення музеїв історії західноукраїнських земель цілковито вписувалась у тогочасну політику.

Затвердження центральною владою статуту Львівського університету давало можливість офіційно розпочати роботу з формування фондів та штатів згаданих музеїв. Так, уже 2 лютого 1940 р. професор Я. Пастернак скерував до деканату історичного факультету рапорт, у якому вказувалось: *«Отсим повідомляю, що згідно із статутом університету при кафедрі археології організовується археологічний музей»*. Зазначалося, що в основу фондів музею мали

би бути покладені як ті археологічні матеріали, що відклалися впродовж попередньої діяльності археологічних кафедр (у міжвоєнний період у Львівському університеті їх було дві – доісторичної археології і класичної археології), так і знахідки з майбутніх університетських розкопів. Професор Я. Пастернак пропонував затвердити завідувачем Археологічного музею викладача, у подальшому доцента очолюваної ним кафедри Івана Старчука (1894–1950), а препаратором – Льва Ревіга Возного (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1, спр. 1429, арк. 68). Очевидно, саме це подання та позитивна резолюція на ньому декана А. Брагінця дали підстави до видання наказу ректора від 7 лютого 1940 р., яким І. Старчук призначався завідувачем Археологічного музею з 3 лютого 1940 р. (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 3, спр. 30, арк. 65). Що стосується Етнографічного музею, то, ймовірно, десь тоді обов'язки з його створення та керівництва неофіційно перебрав на себе відомий польський етнолог, професор кафедри етнології (1924–1939) і кафедри фольклору та етнографії Адам Фішер (1889–1943). Допомогала йому у цьому асистент згаданої кафедри Ярина (Грина) Нестюк (1911–1995?) (Тарнавський, 2016, с. 148). Поряд із першими призначеннями провадилася робота з подальшої організації зазначених музеїв, на чому, зокрема, наголошувалося в офіційних планах роботи факультетів (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 73, арк. 9–10). Однак проходив цей процес у доволі складних умовах. Так, уже в березні того ж 1940 р. приміщення кафедри археології було передано у розпорядження очолюваної професором М. Возняком кафедри української літератури, а професорові Я. Пастернаку пропонували розміститись у кімнатах Археологічного музею та кафедри фольклору і етнографії (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 3, спр. 30, арк. 96). Ще важливішою була інша справа. Посади керівників та працівників новостворених музеїв мали фігурувати у затверджених Москвою та Києвом штатних розписах. Усі до цього часу призначені та непризначені співробітники Археологічного та Етнографічного музеїв (І. Старчук, Л. Ревіг, А. Фішер, Я. Нестюк) працювали на своїх посадах за сумісництвом, тобто поєднуючи свою наукову чи навчальну діяльність на кафедрах і у новостворених відділах академічних науково-дослідних інститутів із практичною роботою з організації музеїв. Для того ж І. Старчука основним місцем праці в 1940–1941 рр. був щойно організований Львівський відділ Інституту археології АН УРСР; та й призначався він директором

Археологічного музею із вказівкою про залишення його у складі викладачів університету (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 3, спр. 30, арк. 65; Гринюка, 2013b, с. 117). Зрештою, можливість керування наявними при кафедрах структурними підрозділами (лабораторіями, кабінетами) окремими її працівниками допускалась і чинним статутом (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 22, арк. 6). Однак тривати довго таке поєднання не могло. Та й до того ж, нагадаємо, йшлося про працівників тих двох музеїв, створення яких передбачалося статутом університету! Що вже казати про інші кафедральні та інститутські зібрання і колекції, які не отримали такого статусу. Для прикладу, у Закладі допоміжних історичних наук, який діяв упродовж 1920–1930-х рр. при кафедрі історії середньовіччя, була одна із найбільших в Україні та Польщі збірок сфрагістичних відтисків (близько 6000 одиниць), значна кількість матеріалів з геральдики, палеографії. Паралельно, у Фундаментальній бібліотеці Львівського університету зберігалася кількатисячна колекція античних та середньовічних монет. Усе це давало можливість утворити на основі згаданого Закладу добротний кабінет допоміжних історичних дисциплін, аналогів якому у Радянському Союзі на той час не було б. На початках університетським та факультетським керівництвом навіть було зроблено декілька кроків у цьому напрямі, й у 1940 р. згаданий кабінет з'явився у структурі історичного факультету (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 73, арк. 7–10; ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 170, арк. 10). 18 листопада 1940 р. його завідувачем офіційно призначили колишнього працівника названого Закладу Мар'яна Гайсіга (1908–1996). Однак пропрацював він на цій посаді лише до 1 грудня 1940 р., після чого, у зв'язку зі скороченням штатів, був переведений на роботу до Фундаментальної бібліотеки, а навесні 1941 р. взагалі звільнений від праці в університеті (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 3, спр. 31, арк. 316, 360; Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1, спр. 52, арк. 166). Колекції та збірки зліквідованого кабінету, передусім сфрагістична, як і його кількатисячна бібліотека, перейшли під опіку лаборанта кафедри історії середніх віків Яна Кроппа (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 3, спр. 280, арк. 10).

Як бачимо, доля багатьох університетських зібрань опинилася під загрозою як через брак відповідних штатів, так і неможливість прямо трансформувати колишні Заклади у нові радянські реалії університетського життя. Потрібно було вжити рішучих заходів.

Недаремно на доцільності перегляду чинного штатного розпису наголошувалось у рішенні Вченої Ради університету від 4 липня 1940 р. Документ передбачав звернення до ВКВШ СРСР та НКО УРСР з проханням при затвердженні штатів на наступні навчальні роки врахувати наявні в університеті наукові заклади зі значною матеріальною базою. Що ж це були за заклади? Йшлося про музеї зоології, порівняльної анатомії, антропології, геології, палеонтології, мінералогії, петрографії, етнографії і археології та ще низку інших дослідних інституцій – два ботанічні сади, астрономічну обсерваторію, гербарій при кафедрі систематики рослин, геофізичну, метеорологічну та гідробіологічну станції (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 64, арк. 45–47).

Подальші кроки у цьому керунку було зроблено новим ректором, знову істориком за фахом, Георгієм Биченком (1900–1942), котрий змінив М. Марченка у вересні 1940 р. Тоді ж було напрацьовано і низку проєктів статутів науково-дослідних інститутів і музеїв, які планувалося організувати при університеті. Названі документи були оприлюднені на засіданні Вченої Ради 6 грудня 1940 р. Йшлося, зокрема, про Антропологічний музей, з проєктом статуту якого ознайомив присутніх продекан природничого факультету професор Олександр Тисовський (1886–1968), та Археологічний музей, проєкт статуту якого зачитав доцент однойменної кафедри Маркіян Смішко (1900–1981). Виглядає так, що передбачалося створити ще низку науково-дослідних інститутів (геологічний, зоологічний, ботанічний), котрі мали би включити до свого складу й наявні збірки чи колекції. Прикметно, що не згадувалося про Етнографічний музей, натомість йшлося про Інститут етнографії та фольклору, статут якого подав на нараді Ф. Колесса (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 64, арк. 27–29).

Вчена Рада затвердила статuti всіх згаданих науково-дослідних інститутів і музеїв при Львівському університеті з тим, однак, що їх остаточна редакція буде проведена проректором з наукової частини Кирилом Студинським (1868–1941). Серед архівних матеріалів зберігся статут одного із музеїв – Археологічного. Інформація про нього вже була частково введена до наукового обігу (Гринюка, 2013а, с. 101–102), а тому ми дозволимо собі лише вказати на деякі обставини, що супроводжували створення та ухвалення цього документа, а також екстраполовати отримані відомості на роботу з

розбудови інших університетських музеїв. Власне, йдеться про два варіанти статуту Археологічного музею: перший – датований 6 грудня 1940 р. (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 1, спр. 2024, арк. 4–5), тобто днем, коли відбулося засідання Вченої Ради університету, на якому його затвердили у початковій редакції, та другий – 9 грудня 1940 р. (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 1, спр. 2024, арк. 1–3), тобто через три дні після засідання. Залишається відкритим питання авторства цього документа / документів. Б. Гринюк припускає, що над ними працювали декілька осіб, у тому числі І. Старчук. Можливо, доклали руки до роботи над статутом Я. Пастернак та М. Смішко. Однак тут ми ступаємо на хиткий ґрунт припущень, які поки що не підтверджені документально. Більш впевнено можна стверджувати, що другий, доопрацьований варіант пройшов наукову редакцію (правку) за участі К. Студинського, який скоригував його відповідно до статуту університету. Наступний важливий момент, на який потрібно звернути увагу, пропонуване у другому варіанті підвищення статусу музею, що перетворювався на *«науково-дослідчий інститут «Археологічний музей Львівського державного університету»*. Такий крок, який, імовірно, було зроблено під впливом схожої трансформації музеїв на природничому та філологічному факультетах, уможлилював розширити склад його працівників за рахунок учених, покликаних провадити *«науково-дослідчу працю в ділянці археології та історії матеріальної культури СРСР, а зокрема УРСР, за спеціальним узгодженням західніх областей УРСР»*. Відповідно, якщо у початковому проєкті статуту музей складався із трьох відділів (експозиційного, фондового, лабораторії) та спільної з кафедрою археології фотолабораторії, то тепер у структурі інституту з'являвся окремий науково-дослідчий відділ, а штат музею зростав із шести (керівник музею, лаборант, препарататор-реконструктор, рисівник-художник, *«убіральник»*, фотограф) до дев'яти осіб за рахунок трьох *«старших наукових робітників»* – завідувачів секторів докласового, рабовласницького та феодального суспільств. При цьому статус лаборанта піднімався до рівня молодшого наукового робітника. У пізнішому документі було змінено підпорядкування музею. Річ у тому, що у початковому його варіанті автори виводили музей з-під керівництва декана та покладали відповідні обов'язки на проректора з наукової частини. Однак це прямо суперечило статуту університету, який саме за деканом закріплював обов'язок

управління навчальною і науковою роботою факультету і належних йому кафедр, інститутів та навчально-допоміжних установ (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 22, арк. 14). Як наслідок, у датованому 9 грудня статуті науково-дослідного інституту ця норма була прописана так: *«Керівництво Археологічного Музею ЛДУ підлягає деканові Історичного Факультету ЛДУ та через нього Проректору по науковій частині ЛДУ»*. Обидва проекти значною мірою спрямовували роботу майбутнього музею на допомогу студентам-історикам у вивченні на конкретному археологічному (речовому) матеріалі розвитку суспільства первісно-общинної, рабовласницької та феодальної формації. Доволі значний штат працівників мав забезпечити як проведення експозиційної та фондової роботи, так і роботу відповідної лабораторії, покликаної провадити хімічні аналізи, очистку, консервацію та реконструкцію здобутих під час археологічних розкопів матеріалів.

Припускаємо, що за подібною схемою планувалася розбудова й інших науково-дослідних інститутів та музеїв, однак це питання потребує подальших наукових розшуків. Зрештою, далі розгляду і затвердження статутів згаданих інститутів та музеїв справа не зайшла. Очевидно, початком 1941 р. датовані документи під назвами *«Посадові оклади професорсько-викладацького персоналу після перегляду педнавантаження»* та *«Відомості про зміни в штаті професорсько-викладацького персоналу Л.Д.У. [після приведення його у відповідність з фактичним обсягом навчальної роботи згідно розпорядження ВКВШ СРСР від 12 грудня 1940 р.]»*. У них, зокрема, перераховано і декілька університетських музеїв та вказано залучених до роботи у них працівників (Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 1, спр. 404, арк. 47; ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 36, арк. 4). Однак докладне вивчення біографій згаданих осіб засвідчило лише один факт – ніхто з них офіційно, тобто наказом ректора, впродовж 1940–1941 рр. не призначався на посаду керівника чи працівника відповідного музею, а був затрудовнений, як тоді казали, на викладацькій роботі на кафедрі! Треба розуміти, що активно обговорювана структурна перебудова Львівського університету, створення цілої низки науково-дослідних інститутів та музеїв доволі важко вписувалися у схему традиційних радянських університетів. Дійсно, деякі із перерахованих вище музеїв діяли при відповідних кафедрах упродовж усього 1940–1941 рр. Принаймні побіжні згадки про них віднаходи-

мо у низці документів – від матеріалів про перебіг навчальної роботи факультетів і кафедр (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 255, арк. 1–3; ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 195, арк. 36) та статистичних звітів про зміни у складі університету (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 3, спр. 36, арк. 1–4), до наказів ректора зі створення Рад факультетів, до яких, поряд з деканами, продеканами, завідувачами кафедр та особами професорсько-викладацького персоналу, мали входити і керівники науково-допоміжних інститутів, у тому числі музеїв – Археологічного та Етнографічного (Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 3, спр. 31, арк. 277). Факт наявності на факультетах Львівського університету низки музеїв (орієнталістики; фольклору й етнографії; археологічного; загальної зоології; зоології та порівняльної анатомії; мінералогії; палеонтології; геології; антропології) стверджує і обширний за змістом Акт передачі Львівського університету від М. Марченка до Г. Биченка від 23–27 вересня 1940 р. (Качмар & Притула, 2014, с. 419–449) – документ, у якому доволі докладно розписано структуру університету та окремих його факультетів, подано характеристику викладацького та студентського складу, аналіз діяльності його структурних підрозділів тощо. Однак у тому, чи мали згадані музеї на цей момент офіційний статус, підкріплений відповідним рядком у штатному розписі та бюджеті університету, доводиться сумніватися.

Певна робота з розгортання низки музеїв і музейних установ у Львівському університеті провадилася і в перші повоєнні роки, однак на заваді ставали як тогочасні політичні, економічні та побутові реалії, так і труднощі, пов'язані зі включенням музеїв до структури радянських університетів. Показовим тут є приклад із намаганням відкрити у 1945–1946 рр. Музей історії Львівського університету. У справі з його розбудовою, як у дзеркалі, помітно всі ті проблеми, з якими доводилося зустрічатися при організації таких інституцій.

Кому на думку спала ідея про створенню такого Музею, навряд чи вдасться встановити, однак чи не вперше наголошено було на необхідності його появи у виступі тогочасного ректора Івана Белякевича (1905–1984) у лютому 1945 р. (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 8, спр. 1, арк. 1, 4). Він, як виглядає, був одним із ініціаторів організації музею. Можемо лише припустити, чим було викликане таке прагнення. Очевидно, на тлі протистояння, яке тоді розгорталось між офіційними радянськими органами та польською громадою

міста, та небажанні, на початках, частини польських професорів покидати працю в університеті, варто було ствердити нову історію цієї інституції, зробивши наголос на її давньому українському характері та заслугах радянської влади у її модернізації. Про це свідчить і перелік осіб, яких залучили до комісії з укладення концепції та статутних документів Музею. Це були декан історичного факультету Володимир Горбатюк (1912–1953), директор Фундаментальної (з осені 1945 р. – Наукової) бібліотеки Львівського університету і керівник кафедри історії народів СРСР Василь Осечинський (1904–1981) та троє відомих західноукраїнських учених – завідувач кафедри історії України професор Іван Крип'якевич (1886–1967), завідувач кафедри української літератури академік Михайло Возняк (1881–1954) та завідувач кафедри слов'янської філології і, додам, довголітній (1905–1952) директор Національного музею у Львові професор Іларіон Свенціцький (1876–1956). Що стосується трьох останніх, то всі вони були відомими вченими з європейським ім'ям, мали, зокрема, і досвід музейної роботи та добре знали історію самого університету. Саме на їхні плечі, як можемо припустити, і мав упасти основний тягар розробки концепції та наповнення Музею. Натомість, вихідці з радянської України В. Горбатюк та В. Осечинський виступали при них своєрідними кураторами, покликаними слідкувати за ідеологічною складовою проекту. Власне, на одному із засідань цієї комісії у квітні 1945 р. було схвалено низку документів (проект *«Положення про утворення Музею історії Львівського Державного Університету ім. Івана Франка»* та план-проспект його створення), які визначали схему та структуру майбутнього Музею. Провідною думкою при його створенні було визначено тезу про постійну національно-визвольну боротьбу українців Галичини за своє визволення, зокрема і через створення української вищої школи у Львові. Водночас було запропоновано таку схему історії Університету, де точкою відліку визначено не королівський акт 1661 р., а момент створення Успенського ставропігійського братства та його школи у Львові, тобто кінець XVI ст.

Проект *«Положення про утворення Музею...»* визначав і штат осіб, яких потрібно було залучити до праці з його організації. Йшлося про керівника роботами, художника, фотографа, лаборанта та робітника. Особою, на яку на початковому безпосередньо було покладено обов'язки організатора Музею, став філолог за освітою,

викладач та завідувач кафедри української мови у місцевому Державному інституті радянської торгівлі та, паралельно, науковий працівник Львівського відділення Інституту мовознавства ім. О. Потебні АН УРСР Олександр Тисовський (1881–1960). Показово, що спочатку його призначили не директором Музею, котрого ще не існувало ні де-факто, ні де-юре, чи, принаймні, його організатором, про що він просив у своїй заяві, а лише старшим бібліографом по юридичному корпусу (очевидно, у бібліотеці юридичного факультету) (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 6, спр. 7, арк. 111). Таке призначення не повинно вводити нас в оману: мало воно тимчасовий характер і зумовлювалося необхідністю хоча б якось офіційно влаштувати О. Тисовського в університеті, щоби той міг отримувати за свою працю гроші. Свідченням того, що було саме так, слугує наступна посада, на котрій опинився О. Тисовський: наказом ректора від 3 листопада 1945 р. його перевели на місце старшого наукового співробітника Астрономічної обсерваторії (!) (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 6, спр. 7, арк. 173зв.). Питання, якою науковою працею міг займатися у цій дослідницькій установі фаховий філолог, мали б усі шанси залишитися без відповіді, якщо би ми тепер не знали, що, очевидно, ніякою. О. Тисовського взяли в університет не для вивчення руху небесних тіл чи спостереження за ними, а для роботи зі створення Музею історії Університету. Зрештою, декілька разів як про директора (!) цієї установи говорив про О. Тисовського і ректор І. Белякевич (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 11, спр. 4, арк. 14; ДАЛО, ф. Р–119, оп. 11, спр. 5, арк. 1). Водночас з кінця весни 1945 р., розпочалося укладення детальних тематико-експозиційних планів та орієнтовних списків експонатів до окремих тем. Так, до нас дійшли матеріали авторства І. Крип'якевича щодо облаштування експозиції першого, «доавстрійського» періоду університету (ВР ЛННБ ім. В. Стефаника, Архів І. Крип'якевича, спр. 104, арк. 31–31 зв.). Припускаємо, що подібні матеріали було підготовано і до інших тем, однак судити про це можемо з обережністю, адже нам вони практично невідомі. Достовірно знаємо лише про наявність укладеного коротенького експозиційного плану до теми «Сучасне Львівського університету», який передбачав представлення його структури та керівництва (ВР ЛННБ ім. В. Стефаника, Архів І. Крип'якевича, спр. 104, арк. 29–29зв.).

Подальшій активізації роботи зі створення музею сприяла і та обставина, що влітку 1945 р. керівництвом закладу було взято курс на відзначення у 1946 р. надуманого ювілею – 275-річчя Львівського університету. Поряд із підготовкою до офіційного святкування ювілейного року продовжувалася робота зі створення Музею історії університету, щоправда, зі суттєвими персональними змінами у складі його організаторів. Так, наказом директора Астрономічної обсерваторії від 9 квітня 1946 р. О. Тисовського було звільнено з посади старшого наукового співробітника. Офіційно це було зроблено нібито через відсутність його на робочому місці (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1, спр. 1477, арк. 7), однак йшлося, напевно, як і про брак якогось реального поступу у справі започаткування самого Музею (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1 о/с, спр. 172, арк. 5, 7), так і необхідність переформатування організаційної групи, до складу якої було включено декана історичного факультету В. Горбатюка (голова), декана фізико-математичного факультету М. Зарицького (1889–1961), декана юридичного факультету П. Домбковського (1877–1950), професора І. Свенціцького та завідувача кафедри історії народів СРСР й директора Наукової бібліотеки університету В. Осечинського. Натомість не потрапили до неї, очевидно через неблагонадійність, ані академік М. Возняк, ані професор І. Крип'якевич. Комісії було доручено негайно розпочати роботу для того, щоби не пізніше 1 вересня 1946 р. відкрити для відвідувачів постійну виставку, яка відображала б історію Львівського університету (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 6, спр. 16, арк. 78). Показовою була і зміна статусу майбутньої інституції – замість Музею йшлося лише про «*постійно діючу виставку*». На перший погляд, це применшувало статус майбутньої структурної одиниці, однак насправді полегшувало для організаторів завдання з її створення. Зрештою, попри офіційне титулування виставкою йшлося, як свідчать документи, саме про музей. Судити про це можемо із датованого 27 червня 1946 р. машинопису хроніки діяльності історичного факультету за 1945/46 навчальний рік, підписаної В. Горбатюком. Тут стверджувалося, що кафедри факультету проводять велику роботу зі створення Музею (!) історії Львівського університету, який обіцяє стати визначним науковим і культурним закладом при історичному факультеті (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 17, арк. 32). Що стосується останнього, то включення Музею до структури факультету насамперед унормо-

увало питання його підпорядкування та, до того ж, знімало частину відповідальності за можливі огріхи у його роботі з університетського керівництва. Очевидно, тоді ж було схвалено рішення про відтермінування відкриття цього Музею / виставки: замість 1 вересня йшлося про жовтень 1946 р. (ДАЛО, ф. Р-119, оп. 17, спр. 17, арк. 40), коли планували урочисто відзначити вже 285-річний (дали ще 10 років!) ювілей створення Львівського університету.

Допомогти в організації згаданої виставки покликана була уродженка Чернігівщини, філолог Олена Василенко (1907–?) (Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 1 о/с, спр. 172, арк. 1–2, 3–4), котра після повернення у 1944 р. з евакуації до Києва встигла свого часу попрацювати у складі колективу, який займався організацією республіканської виставки «Партизани України в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників». Очевидно, саме там вона здобула (чи могла здобути) необхідний музейний досвід на посаді старшого наукового співробітника. Однак уже в листопаді 1945 р. О. Василенко, вслід за чоловіком-військовим, переїжджає до Львова, де її у квітні 1946 р. приймають на посаду, яку колись обіймав О. Тисовський, – старшого наукового співробітника Астрономічної обсерваторії. Зрозуміло, що знову йшлося не про зірки, а про роботу з організації Музею історії університету. Зрештою, саме про призначення на місце старшого наукового співробітника цього Музею О. Василенко просила у заяві на ім'я ректора від 30 березня 1946 р. (Архів ЛНУ, ф. Р-119, оп. 1 о/с, спр. 172, арк. 5, 6). Та і її робоче місце було не в обсерваторії, а в одному із кабінетів історичного факультету (ВР ЛННБ ім. В. Стефаніка, Архів І. Крип'якевича, спр. 104, арк. 32).

Попри активне, принаймні на початках, сприяння університетського керівництва, Музей історії, чи то відповідна виставка, не відкрилися ні восени 1946 р., ні у наступні роки. Чому так сталося, що призвело до цього? На нашу думку, пов'язано це було із низкою обставин, однак насамперед – з тогочасними ідеологічними кампаніями, зокрема так званою боротьбою проти історичної школи М. Грушевського, що розгорнулася в університеті та, ширше, у місті і республіці. Очевидно, що за цих обставин гучне святкування ювілею Львівського університету було визнано недоцільним. Жертвою ситуації, яка склалася, став і Музей історії Університету. Починаючи з осені 1946 р., жодних згадок про нього в офіційних чи приватних документах не віднайдено. У жовтні того ж року з праці у Львів-

ському університеті була звільнена й О. Василенко (Архів ЛНУ, ф. Р–119, оп. 1 о/с, спр. 172, арк. 9).

Протягом 1944–1950 рр. провадилися певні роботи і з відновлення низки інших навчально-музейних інституцій, які збереглися в університеті. Справа у цьому напрямі рухалася по-різному: Мінералогічний музей, наприклад, попри відсутність офіційного визнання статусу, не лише продовжував діяти, але й активно поповнював фонди. Значною мірою заслуга у цьому тогочасного завідувача кафедри мінералогії, а у згодом – ректора Львівського університету Євгена Лазаренка (1912–1979). Не дивно, що надалі саме цей музей наказом Міністерства культури СРСР (1953) було першим в університеті виділено у цілком самостійний підрозділ (Матковський & Волкова, 2014, с. 151). З 1944 р. почалося відновлення на біологічному факультеті Зоологічного музею, в якому тоді було створено окремий антропологічний відділ (Волков, 1947, с. 16–17; Гринюка, 2014, с. 169–170).

Зовсім іншою була ситуація з тими музеями та кабінетами, створення яких передбачалося свого часу на історичному факультеті. Так, попри неодноразові спроби відновити повноцінну роботу Археологічного музею, зробити це у зазначений період так і не вдалося (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 17, арк. 32; ДАЛО, ф. Р–119, оп. 6, спр. 51, арк. 3). Як стверджувалося у звіті кафедри історії стародавнього світу і середніх віків від 30 вересня 1950 р., навіть зважаючи на передані Львівським історичним музеєм експонати та отримані матеріали із розкопок І. Старчука в Ольвії, навчально-педагогічний Археологічний музей і надалі був лише на стадії розгортання (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 175, арк. 3; ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 177, арк. 5). При кафедрі було організовано невелику експозицію, що використовувалася у навчальному процесі І. Старчуком, а надалі – Ю. Смішком (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 172, арк. 4зв.; Гринюка, 2013а, с. 104). У 1950-х рр. ця експозиція склала основу кабінету археології при кафедрі історії стародавнього світу і середніх віків (ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 177, арк. 5; ДАЛО, ф. Р–119, оп. 17, спр. 267, арк. 1). Так і не було відновлено діяльність Етнографічного музею, потреба у якому відпала після ліквідації у 1947 р. в університеті кафедри фольклору та етнографії. Лише 1950–1960-ті рр. принесли певні зміни у діяльність університетських музеїв та колекцій. Так, наприклад, наказом ректора № 717

від 22 вересня 1952 р. було офіційно створено кафедральний Музей сфрагістики й нумізматики (керівник – Іван-Юліан Шпитковський (1880–1969)), який у 1959 р. Міністерство вищої освіти УРСР формалізувало у якості кабінету допоміжних історичних дисциплін. У 1967 р. цей кабінет було перетворено на Музей археології та нумізматики (Целуйко, 2016, с. 231, 238, 244). Дещо раніше, у 1964 р., запрацював Музей історії Університету.

Висновки. Протягом 1939–1941 рр. у Львівському університеті було здійснено спробу формалізувати діяльність низки давніх кафедральних зібрань і колекцій шляхом перетворення їх на повноцінні музеї чи науково-дослідницькі інститути. Відповідне положення було внесено до статуту університету, здійснено перше призначення, однак на заваді стали як відсутність для цього належної кількості штатних посад, так і необхідність привести чинну у Львівському університеті структуру навчальних, наукових та допоміжних закладів до єдиного радянського взірця. Очевидно, що згадані зібрання та колекції надалі залишалися у розпорядженні відповідних кафедр, а їхні експонати широко використовувалися у роботі зі студентами. Не вдалося розв’язати питання про створення в університеті повноцінних музеїв у перші повоєнні роки. Нереалізованою у той час залишилась ідея про заснування Музею історії Львівського університету. Лише початок 1950-х рр. приніс певний поступ у цьому напрямі, а впродовж 1950–1960-х рр. у Львівському університеті розгорнулася діяльність низки загальноуніверситетських та факультетських музеїв.

Джерела та література

- Архів ЛНУ – Архів Львівського національного університету ім. Івана Франка.
- Волков, Р.** (Ред.). (1947). *Львівський державний університет імені Ів. Франка*. Львів: видавництво Львівського державного університету.
- ВР ЛННБ ім. В. Стефаніка, Архів І. Крип’якевича – Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаніка, Архів Івана Крип’якевича.
- Гринюка, Б.** (2013а). Внесок Івана Старчука у заснування Археологічного музею Львівського університету (1940–1941 рр.). *Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації: матеріали ІХ Всеукраїнської наукової конференції* (с. 101–104). Тернопіль.

- Гринюка, Б.** (2013b). Викладацька діяльність Івана Старчука (1921–1950). *Вісник інституту археології Львівського університету*, 8, 114–130.
- Гринюка, Б.** (2014). Музейна діяльність Івана Старчука (1930–1950 рр.). *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*, 22, 137–145.
- Гудима, Ю.** (2007). Музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка: етапи розвитку. *Проблеми і перспективи розвитку музеїв ВНЗ України: Матеріали 2-го Круглого столу. Тези доповідей. В авторській редакції* (Київ, 23–24 листопада 2007 р.). (с. 17).
- Гудима, Ю.** (2012). Львівському національному університету імені Івана Франка 350 років. Ювілей і музей. *Університетські музеї: європейський досвід та українська практика: зб. пр. міжнар. наук.-практ. конф.* (6–7 жовтня 2011 р., м. Київ). (с. 74–79). Ніжин.
- ДАЛО – Державний архів Львівської області.
- Качмар, В., & Пригула, Я.** (2014). Історичний факультет у структурі Львівського університету: 1940 рік. *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 50, 418–447.
- Качмар, В.** (2005). Між «радянізацією» та «українізацією»: діяльність Михайла Марченка на посаді ректора Львівського університету в 1939–1940 роках. *Львів: місто – суспільство – культура, V: Люди Львова* (с. 141–155).
- Матковський, О., & Волкова, Л.** (2014). Мінералогічний музей. *Encyclopedia. Львівський національний університет імені Івана Франка* (Т. 1–2; Т. 2: Л–Я, с. 151). Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
- Милян, Т.** (2005). Музей археології Львівського університету. *Археологічні дослідження Львівського університету*, 8, 221–226.
- Погоральський, Я.** (2007). Археологічний музей Львівського університету. *Археологічні дослідження Львівського університету*, 10, 321–325.
- Тарнавський, Р.** (2016). *Кафедра етнології Львівського університету. Класичний період (1910–1947)*. Львів.
- Целуйко, О.** (2015). До історії діяльності Музею сфрагістики й нумізматики Львівського університету у 1940–1950-х рр. *Музейний вісник. Науково-теоретичний щорічник*, 15/2, 25–36.
- Целуйко, О.** (2016). До історії створення та діяльності Музею / кабінету допоміжних історичних дисциплін у Львівському університеті. *Наукові зошити історичного факультету Львівського університету: зб. наук. праць*, 17, 213–250.
- Целуйко, О., & Гудима, Ю.** (2020). Іван Крип'якевич і спроба створення Музею історії Львівського університету у 1945–1946 рр. *Музейний вісник. Науково-теоретичний щорічник*, 20, 147–166.

Akademische Behörden an der k.k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben in Winter-Semester des Studien-Jahres 1855–56. (1855). Lemberg.

Sklad Uniwersytetu w roku akademickim 1910/1911. (1910). Lwów.

References

Arkhiv LNU – Arkhiv Lvivskoho natsionalnoho universytetu im. Ivana Franka [Archive of Ivan Franko National University of Lviv] [in Ukrainian].

Volkov, R. (Ed.). (1947). *Lvivskiy derzhavnyi universytet imeni Iv. Franka [Ivan Franko State University of Lviv]*. Lviv: vydavnytstvo Lvivskoho derzhavnoho universytetu [in Ukrainian].

VR LNNB im. V. Stefanyka, Arkhiv I. Krypiakevycha – Viddil rukopysiv Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka, Arkhiv Ivana Krypiakevycha [Department of manuscripts of Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv, Archive of Ivan Krypyakevich] [in Ukrainian].

Hryniuka, B. (2013a). Vnesok Ivana Starchuka u zasnovannia Arkheolohichnoho muzeiu Lvivskoho universytetu (1940–1941 rr.) [Ivan Starchuk's contribution to the founding of the Archaeological Museum of Lviv University (1940–1941)]. *Problemy ta perspektyvy nauk v umovakh hlobalizatsii: materialy IX Vseukrainskoi naukovoï konferentsii – Problems and prospects of science in the conditions of globalization: materials of the 10th All-Ukrainian scientific conference* (pp. 101–104). Ternopil [in Ukrainian].

Hryniuka, B. (2013b). Vykladatska diialnist Ivana Starchuka (1921–1950) [Teaching activity of Ivan Starchuk (1921–1950)]. *Visnyk instytutu arkhеolohii Lvivskoho universytetu – Proceeding of the Institute of archaeology. Lviv University*, 8, 114–130 [in Ukrainian].

Hryniuka, B. (2014). Muzeina diialnist Ivana Starchuka (1930–1950 rr.) [Museum activities of Ivan Starchuk (1930–1950 years)]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriiia «Istorychni nauky» – Proceedings of the National University of Ostroh Academy. Series "Historical Sciences"*, 22, 137–145 [in Ukrainian].

Hudyma, Yu. (2007). Muzei istorii Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka: etapy rozvytku [Museum of History of Ivan Franko National University of Lviv: stages of development]. *Problemy i perspektyvy rozvytku muzeiv VNZ Ukrainy: Materialy 2-ho Kruhloho stolu. Tezy dopovidei. V avtorskii redaktsii* (Kyiv, 23–24 lystopada 2007 r.) – *Problems and prospects for the development of museums of universities of Ukraine: Materials of the 2nd Round Table. Abstracts of reports*. In the author's edition (Kyiv, November 23–24, 2007). (p. 17). [in Ukrainian].

- Hudyma, Yu.** (2012). Lvivskomu natsionalnomu universytetu imeni Ivana Franka 350 rokov. Yuvilei i muzei [Ivan Franko National University of Lviv is 350 years old. Anniversary and museum]. *Universytetski muzei: yevropeyskiy dosvid ta ukrainska praktyka: zbirnyk prats mizhnar. nauk.-prakt. konf. (6–7 zhovtnia 2011 r., m. Kyiv) – University museums: European experience and Ukrainian practice: Collection of scientific articles of International science and practice conference (October 6–7, 2011, Kyiv)*. (pp. 74–79). Nizhyn [in Ukrainian].
- DALO – Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti [State Archives of Lviv Region] [in Ukrainian].
- Kachmar, V., & Prytula, Ya.** (2014). Istorychnyi fakultet u strukturі Lvivskoho universytetu: 1940 rik [Faculty of history in the structure of Lviv University: 1940]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia istorychna – Herald of the Lviv University. Series History*, 50, 418–447 [in Ukrainian].
- Kachmar, V.** (2005). Mizh «radianizatsiieiu» ta «ukrainizatsiieiu»: diialnist Mykhaila Marchenka na posadi rektora Lvivskoho universytetu v 1939–1940 rokakh [Between "Radianization" and "Ukrainization": Mykhailo Marchenko's activities as rector of Lviv University in 1939–1940]. *Lviv: misto – suspilstvo – kultura, V: Liudy Lvova – Lviv: city – society – culture, V: People of Lviv* (pp. 141–155). Lviv [in Ukrainian].
- Matkovskiy, O., & Volkova, L.** (2014). Mineralohichnyi muzei [Mineralogical Museum]. *Encyclopedia. Lvivskiy natsionalnyi universytet imeni Ivana Franka – Encyclopedia: Ivan Franko National University of Lviv* (Vols. 1–2; Vol. 2: L–Ya, p. 151). Lviv: LNU imeni Ivana Franka [in Ukrainian].
- Mylian, T.** (2005). Muzei arkhеології Lvivskoho universytetu [Museum of Archaeology of Lviv University]. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu – Archaeological research of Lviv University*, 8, 221–226 [in Ukrainian].
- Pohoralskyi, Ya.** (2007). Arkheolohichnyi muzei Lvivskoho universytetu [Archaeological Museum of Lviv University]. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu – Archaeological research of Lviv University*, 10, 321–325 [in Ukrainian].
- Tarnavskiy, R.** (2016). *Kafedra etnologii Lvivskoho universytetu. Klasychnyi period (1910–1947) [Department of Ethnology of Lviv University. Classical period (1910–1947)]*. Lviv [in Ukrainian].
- Tseluiko, O.** (2015). Do istorii diialnosti Muzeiu sfracistyky y numizmatyky Lvivskoho universytetu u 1940–1950-kh rr. [To the history of the Lviv University's Museum of sphragistics and numismatics in 1940–1950's]. *Muzeinyy visnyk. Naukovo-teoretychnyy shchorichnyk – Museum Herald. Scientific and theoretical yearbook*, 15/2, 25–36 [in Ukrainian].

- Tseluiko, O.** (2016). Do istorii stvorennia ta diialnosti Muzeiu / kabinetu dopomizhnykh istorychnykh dystsyplin u Lvivskomu universyteti [To the history of Lviv University's Museum / Centre of auxiliary historical sciences]. *Naukovi zoshyty istorichnoho fakultetu Lvivskoho universytetu – Proceedings of History Faculty of Lviv University*, 17, 213–250 [in Ukrainian].
- Tseluiko, O., & Hudyma, Yu.** (2020). Ivan Krypiakievych i sproba stvorennia Muzeiu istorii Lvivskoho universytetu u 1945–1946 rr. [Ivan Krypiakievych and attempt to create Museum of History of Lviv University in 1945–1946]. *Muzeinyi visnyk. Naukovo-teoretychnyi shchorichnyk – Museum Visnyk. Scientific and theoretical yearbook*, 20, 147–166 [in Ukrainian].
- Akademische Behörden an der k.k. Universität zu Lemberg, sammt der Ordnung der Vorlesungen an derselben in Winter-Semester des Studien-Jahres 1855–56* [Academic authorities at the k.k. University of Lemberg, together with the order of the lectures at the same in the winter semester of the academic year 1855–56]. (1855). Lemberg [in German].
- Skład Uniwersytetu w roku akademickim 1910/1911* [Composition of the [Lviv] University in the academic year 1910/1911]. (1910). Lwów [in Polish].

*Стаття надійшла до редакції 30.09.2022 р.
Стаття рекомендована до друку 31.10.2022 р.*